

VERKSAMHETSHANDBOK

Fastställt av
Siv Romberg

Dokumentansvarig
Siv Romberg

Datum
2022-03-09 1 (13)

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Påryds Förskola

Upprättad: 2018-09-01

Reviderad: 2023-05-23, 2023-08-08

Innehållsförteckning

Inledning	s 3–4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 6
Styrdokument	s 7
Främjande och förebyggande arbete	s 8
Plan mot kränkande behandling	s 9-10
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 11-12
Fördjupnings- och referensmaterial	s 13

Inledning

Syfte och bakgrund

Planen är upprättad för att främja barns lika rättigheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, ålder, religion eller annan trosuppfattning eller funktionsnedsättning, samt för att förebygga och motverka alla former av diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling på förskolan i Påråd.

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevs lika rättigheter och möjligheter i skolan.

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med förskolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barn och elever utvecklar i arbetet med värdegrunden kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också genom exempelvis de demokratiska arbetsformer och positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

Utdrag ur läroplanerna:

”Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. ”I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande människor och samhällsmedlemmar.”¹

Förskolan ska samarbeta med hemmen för att ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra för barnen och barnens vårdnadshavare vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för deras möjlighet till in-flytande och förståelse för förskolans uppdrag. Det är viktigt att alla som

ingår i arbetslaget har förmåga att förstå och samspela med barnen och att skapa tillitsfulla relationer med hemmen, så att förskoletiden blir positiv för barnen.”²

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.

Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

1 https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3-skolansvardegrund/Grundskola/302_Framja_likabehandling och <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-med-skolans-vardegrund>

2 Läroplan för förskolan Lpfö 18, s 7-8, FÖRSKOLANS UPPDRAG Helhetssyn

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”³

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling², lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevs erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevs delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättvisa ett barn

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering, lektions-/verksamhetsinnehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga

² Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

kränkningar i förskolan. I flera rapporter³ fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett upprepande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13)

³ Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion /*Förskolan/skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/Del 5: Normer, normmedvetenhet och normkritik*

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. **Indirekt diskriminering** som innebär att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet, I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.
- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** som innebär ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling finns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan till exempel uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Skolverket: www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev)

Styrdokument

- **Skollag (2010:800), 6 kap**
- **Diskrimineringslag (2008:567)**
- **Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.**
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 - Reviderad 2017, o Förskolans värdegrund och uppdrag**
 - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
 - 2.2 OMSORG, UTVECKLING OCH LÄRANDE
 - 2.3 BARNNS DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE
 - 2.8 REKTORNS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 - Reviderad 2017,**
 - Skolans värdegrund och uppdrag
 - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
 - 2.2 KUNSKAPER
 - 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
 - 3. Förskoleklassen
 - 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och FN - konventionen om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Principen ur Barnkonventionen om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka åsikter i alla frågor som rör barnet finns till exempel med som utgångspunkt i skollagen.

Främjande (för likabehandling) och förebyggande arbete (mot diskriminering och kränkande behandling)

Så här vill vi att det ska vara på förskolan i Påråd

- Alla barn ska känna sig trygga
- Alla barn ska känna sig sedda och lyssnade på
- Alla barn ska få samspela med andra barn på ett lustfyllt och givande sätt
- Alla som är på förskolan ska känna ansvar för att
- bidra till en god social miljö

Ansvar

Det är **rektors ansvar** enligt lag att:

- se till att all personal, alla elever och vårdnadshavare känner till att diskriminering, direkt eller indirekt, och annan kränkande behandling inte är tillåten på skolan.
- se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja elevers rättigheter, samt att motverka diskriminering.
- årligen utvärdera och revidera arbetet i samverkan med barn/elever och personal
- om förskolan/skolan får kännedom om att diskriminering eller annan kränkande behandling förekommer, se till att en utredning görs och att åtgärder vidtas.
- se till att personalen har ett gemensamt system för hur dokumentation av anmäld/upptäckt diskriminering eller annan form av kränkande behandling samt vidtagna åtgärder sker.

Det är **lärare och annan personals ansvar** att:

- följa förskolans plan mot kränkande behandling.
- ifrågasätta och reflektera över de normer och värderingar som förmedlas i undervisningen och vid bemötande av barnen samt att sträva efter likabehandling.
- se till att åtgärder vidtas då diskriminering eller annan form av kränkande behandling anmäls, misstänks eller upptäcks.
- dokumentera anmäld, misstänkt eller upptäckt diskriminerande behandling samt insatta åtgärder.
- bevaka att fall av diskriminering eller annan kränkande behandling följs upp.

Plan mot kränkande behandling

Kartläggning

Vi har genomfört följande **kartläggningar...**

- Kalmar kommuns skolenkät
- Egna enkäter
- Organiserade samtal med barn, vårdnadshavare och personal
- Dokumentation från fall av kränkande behandling
- Personalens observationer
- Personalen har gått på föreläsningar kring normkritik vilket resulterat i ökat arbete kring ämnet i barngrupper.

Nulägesanalys

Vår **analys** utifrån ovanstående kartläggningar är att:

1. Personalen är nära barnen och kan snabbt ingripa om något händer.
2. Vikarier som anställs känner barnen i hög grad och barnen känner sig trygga med dem.
3. Vi har sett över våra rutiner så det alltid finns personal nära barnen i alla situationer.

Utvärdering av 2022 års insatser

- Bävern har arbetat mycket med "kompisböckerna" för att jobba med hur man är en bra kompis på ett lustfyllt sätt. Barnen har bland annat getts verktyg att uttrycka sina känslor för att kunna säga ifrån när något inte känns bra.
- Under 6 veckor på vintern var specialpedagogen på Bävern för att introducera ett nytt arbetssätt. "Valtavlan" introducerades för att öka barnens inflytande över sin vardag.

Mål för 2023

- Att tydliggöra för alla vårdnadshavare att kränkande behandling inte accepteras på förskolan.
- Att barnen även fortsättningsvis ska känna sig trygga i förskolan
- Att hjälpa barnen att bättre förstå olika situationer och känslor

Aktiviteter/insatser under 2023

- Trivselenkäten för år 2022 visade att en liten del vårdnadshavare inte tycker det är tydligt att kränkande behandling inte accepteras på förskolan. Vi försöker fånga upp de vårdnadshavare som känner en osäkerhet i denna fråga genom utvecklingssamtal. Under utvecklingssamtalen samtalar vi kring trivselsfrågor vilket ska öppna upp för möten och goda relationer mellan hemmet och förskolan.

- Arbetet kring trivsel och trygghet ska ständigt vara närvarande i förskolans arbete för att alla även i fortsättningen ska känna sig trygga.
- Värdegrundsfrågor är något som ständigt kommer in i vår verksamhet, då vi kontinuerligt arbetar med detta i barngruppen. Genom att använda oss av olika verktyg i värdegrundsarbetet hjälper vi barnen att förstå olika situationer och känslor. Exempel på verktyg är sagor, filmer, bilder och dramatiseringar för att konkretisera. Följande är exempel på hur vi konkret arbetar med värdegrundsfrågor i verksamheten:
 - Nolltolerans mot alla former av kränkningar
 - Vi för dagliga samtal kring hur man ska vara mot varandra
 - Vi arbetar för att barnen ska känna sig trygga tillsammans i förskolan. Detta genom olika samarbetsövningar samt att vi skapar en demokratisk miljö där barnen lär sig att lyssna på varandra och vågar framföra sina åsikter
 - Kontinuerliga samtal om vår värdegrund på förskolan
 - Vi är tydliga med hur man förhåller sig till toalettbesök, att man har rätt att sitta ifred
 - Vi vuxna är goda förebilder i hur vi uppträder mot varandra
 - Vi ser på filmer om vänskap
 - Vi läser böcker om allas lika värde och känslor

Åtgärder vid akuta händelser

- Personal som får kännedom om trakasserier/kränkande behandling ansvarar för att omgående anmäla detta till rektor. Detta görs genom det digitala verktyget "Draftit".
- Förskolan ska skyndsamt utreda vad som har hänt och vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. Utredningen samt åtgärder som vidtas ska dokumenteras i Draftit. Personalen kontakter berörda föräldrar och för en daglig dialog om vad som händer på förskolan. Personalen skriver dagligen loggbok när en kränkande behandling skett och följer upp det efteråt.
- När händelserna är utredda och insatserna gett resultat så att kränkningarna upphört ska ärendet avslutas i Draftit.

. Se verksamhetshandboken- *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Aktiva åtgärder mot diskriminering

Undersöka risker för diskriminering

Följande metod har använts för att undersöka risker för diskriminering...

Personalen genomför ett utvecklingssamtal där man tillsammans med föräldrar lyfter trygghetsfrågor.

Varje år genomförs en trivselenkät tillsammans med föräldrarna, en enkät där föräldrarna får svara på hur de upplever förskolan och som sammanställs av förskolechef och utsedd person. Arbetslaget diskuterar resultatet och tar fram eventuella förbättringsåtgärder. Resultat och åtgärder presenteras på föräldramöten.

Planens trygghetsfrågor tas upp på föräldramöten.

Analys

Våra undersökningar visar att inga barn på förskolan upplever sig diskriminerade.

Åtgärder

Följande åtgärder ska vi arbeta med för att förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever:

- Värdegrundsarbete ingår i vår dagliga verksamhet. Det arbetas kontinuerligt med värdegrundsarbetet. Vi utgår från värdegrundssagor, böcker, lekar med mera. Under året formas Bäverns värdegrundsarbete utifrån kompisböckerna.
- Under 6 veckor på vintern var specialpedagogen på Bävern för att introducera ett nytt arbetssätt. "Valtavlan" introducerades för att öka inflytande och barnen delades upp i mindre grupper under hela dagarna.
- I samband med det första föräldramötet under hösten ska personalen redovisa syftet med planen och de åtgärder som kommer att vidtas när diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling uppstår och tillsammans med föräldrarna diskuteras uppkomna synpunkter och frågeställningar.
- Vi fortsätter med diskussionsgrupper under våra föräldramöten angående planen mot diskriminering och kränkande behandling.
- Vuxna vägleder och sätter gränser och personalen är närvarande i de olika miljöerna som barnen befinner sig i.

Åtgärder vid akuta händelser

Förskollärare, lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering i verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektor beslutar sedan om utredning behöver inledas. Se verksamhetshandboken – *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling*.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning genomförs på följande sätt och vid dessa tidpunkter:

- Vid utvecklingssamtal berörs alltid vårdnadshavares upplevelser av trygghet på förskolan.
- Pedagogerna diskuterar kontinuerligt vid olika mötesformer hur arbetet med att förebygga diskriminering och kränkande behandling fortgår.

Fördjupnings- och referensmaterial

Skolverket

A) Modulen - Främja likabehandling

Sökväg: Lärportalen/Alla moduler/Förskolan/skolans värdegrund/Främja likabehandling

Modulen består av åtta delar:

1. Ett sammanhållet uppdrag
2. Tillitsfulla relationer
3. Trygghet och studiero
4. Interaktion på nätet
5. Normer, normmedvetenhet och normkritik
6. Normerna i min verksamhet
7. Bemötande och förväntningar
8. Hitta balansen

Varje del av består i sin tur av fyra moment:

- Moment A – individuell förberedelse
- Moment B – kollegialt arbete
- Moment C – aktivitet
- Moment D – gemensam uppföljning

Omfattning

Det tar cirka 30 timmar att arbeta med en modul.

B) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”